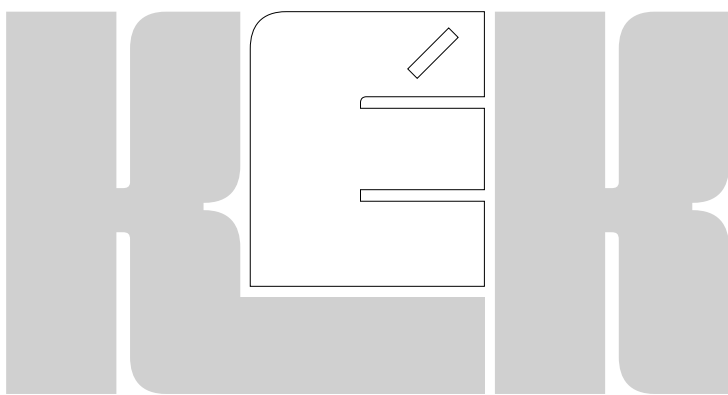

Kultúra és Közösség
művelődéstudományi folyóirat

Ifjúság – kor – korszellemek

Kultúra és Közösség

művelődéstudományi folyóirat

Lapunk szerkesztősége az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézetében működik.

Nemzeti Kulturális Alap

Támogató: Nemzeti Kulturális Alap Folyóirat Kiadási Kollégium

Eszmei támogató: Magyar Szociológiai Társaság, Magyar Kulturális Antropológiai Társaság

Számunk szerkesztése Tibori Tímea és A.Gergely András munkája.

A szám összeállításában és szöveggondozásában részt vett Dr. Kabai Imre (ZSKE).

Számunk szövegközi képeit a Fortepan on-line fotóarchívum szíves segítségével közöljük.

Főszerkesztő: Tibori Tímea

Főszerkesztő-helyettes: A.Gergely András

A szerkesztőbizottság tagjai:

A.Gergely András, Paksi Veronika, Pataki Gyöngyvér, Szász Antónia, T. Kiss Tamás

Tanácsadó Testület: Boga Bálint Dr., Falus András akadémikus, Fülöp Márta DSc, Jászberényi József PhD, Karbach Erika osztályvezető /FSZEK/, Koncz Gábor PhD, Kraiciné Szokoly Mária PhD, Melegh Attila PhD, Murányi István PhD, Neményi Mária DSc, Papp Richárd PhD, Szabó Ildikó DSc, Szilágyi Erzsébet CSc, Tarnóczy Mariann osztályvezető /MTA/

Szerkesztőség címe:

1096 Budapest, Haller u.88.

+3630 99 00 988

www.kulturaeskozosseg.hu

Kiadja: Belvedere Meridionale

www.belvedere.meridionale.hu

Nyomdai kivitelezés: s-Paw Bt., 6794 Üllés, Bem József u. 7.

www.s-paw.hu

Felelős vezető: Szabó Erik

ISSN 0133-2597

A lap előfizethető és megrendelhető a következő e-mail címen: terjesztes@belvedere.meridionale.hu

A lap ökotudatos szellemben készül.

TARTALOMJEGYZÉK

TANULMÁNYOK

Bocsi Veronika – Kozák Anita – Móré Marianna: <i>Súlypontok és perifériák</i>	5
Murányi István: <i>Fiatalok demokrácia-reprezentációja</i>	19
Sánta Tamás: <i>Ha tovább maradsz, beleragadsz!</i>	27
Révész György: <i>„Megtalált gyermekkor”</i>	39
Nagy Ádám – Boros László – Falmeg Balázs – Trencsényi László: <i>Az ifjúsági gondolkodás diszciplináris előtörténete</i>	51

SZEMLE

Pekker Bernadett: <i>Hova tovább magyar ifjúságiügy?</i>	91
Jenei Teréz: <i>„Szokeresz”</i>	93
Szerzőink.....	97

HA TOVÁBB MARADSZ, BELERAGADSZ! NEET-es fiatalok kormegoszlási arányai Szegeden

Absztrakt

Jelen munka a Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatás Főosztálya adatbázisában szereplő szegedi NEET-es fiatalok kormegoszlási arányaira fókuszál 2009 és 2014 közötti időszakban.

Nemzetközi adatok mutatják, hogy a 15-24 éves korosztályba tartozó fiatalok, akik munka nélkül vannak, és sem az oktatási, sem pedig a képzési rendszereknek nem részei (NEET), minél hosszabb ideig a NEET csoport tagjai, annál nagyobb a valószínűsége, hogy e létállapotba beleragadva nem is találnak kivezető utat e speciális élethelyzetből. Továbbá e korosztály arányait vizsgálva megállapítható, hogy a NEET csoporton belül az idősebbek (20-24 évesek) száma jelentősen magasabb, mint az ebbe a csoportba tartozó fiatalabb (15-19 éves) korosztályé.

A dolgozat első egységében általános megállapításokat tesz a NEET-ről, prezentálja a magyarországi legfrissebb adatokat, valamint röviden utal a NEET-es fiatalok és a közmunka közötti párhuzamra.

A központi egység a szegedi NEET-es fiatalok számarányát mutatja be röviden, majd a Foglalkoztatási Főosztály adatsorát elemzi a vizsgált időszakból, mely nagymértékű hasonlóságokat mutat a nemzetközi felmérésekkel.

Kulcsszavak: NEET, fiatalok, korosztályok a NEET-en belül.

Abstract

If you remain longer, you will get stuck in! Age Distribution Ratio of Young NEET People in a Hungarian City

This paper focuses on the age distribution ratio of young NEET people in a Hungarian city, called Szeged between 2009 and 2014. The data comes from the Public Employment Services (PES) that operates in the town.

International data show that youngsters in the 15-24 age group who are not in employment, education or training (NEET) the longer they remain in the NEET group, the greater the probability of getting stuck in this state of being and harder for them to find way out from this vulnerable position. Furthermore, examining of

the rate of this group it can be stated that within the NEET group the number of the older cohort (20-24 age) is significantly higher than the number of the younger cohort (15-19 age).

This work, in the first part, gives general findings about the NEET, presents the latest Hungarian data about the group, and briefly refers to the connection between a possible parallel of the NEET people and the public work in Hungary.

In the main part the paper briefly shows the rate of the NEET young people in Szeged after that, analyses the data of the public employment services (PES) from the investigated period that show high degree of similarity with the international research.

Key words: NEET; young people, age-groups within the NEET.

1.1 Általános megállapítások a NEET-ről

A NEET angol mozaikszó, melynek jelentése: Not in Employment, Education or Training. Vagyis olyan emberek csoportját jelenti, akik nem dolgoznak, bár az aktívak közé sorolhatjuk őket, nem tanulnak vagy semmilyen képzésben nincs helyük. Az angol kifejezés kezdőbetűit összeolvasva kapjuk meg a NEET betűszót (House of Commons, 2010).³¹

Az 1990-es évek első felében egy, a fiatalokkal foglalkozó brit kutatás már használt egy speciális kifejezést, „Zéró Státuszú” fiatalok (StatusZerO), azoknak a 16-18 éves korosztályba tartozó fiataloknak a csoportjára, akik nem voltak besorolhatóak egyetlen kategóriába sem munkaerő-piaci státuszukat illetően (Eurofound, 2016a). Ez a tanulmány már utalt e csoport heterogén mivoltára, és egyben a társadalmi és gazdasági különbségeire is.

A NEET mozaikszót elsőként szintén az Egyesült Királyságban vezették be formálisan (Social Exclusion Unit, 1999), de a fogalom hamarosan világszerte ismertté vált, egészen Taiwan-ig (Chen 2009). A kifejezés nemcsak azt mutatja meg, hogy

³¹ A mozaikszó feloldására más lehetőséget is alkalmaznak (Barta et al. 2016) *Neither in Employment nor in Education and Training* – de lényegét tekintve a fogalom ugyanazt jelenti.

a szóban forgó csoport milyen rendszerekben nem aktív, vagyis, hogy éppen mit nem csinál, de kijelöli a csoportra vonatkozó életkori sajátosságokat is.

A NEET tehát egy olyan elkülönített, jól körülhatárolható és statisztikailag mérhető sokaság, melynek tagjai: 15-24 év közötti fiatalok, akik munkanélküliek – nincsenek az oktatási rendszerben – vagy semmilyen képzési formában sem vesznek részt (Sánta 2016a).

E kormeghatározás nemzetközileg általános, de legalábbis Európában ez az általános elfogadott (European Commission, 2012; Jancsák 2013). Ugyanakkor más országok kismértékben ugyan, de szűkíthetik, vagy éppen tágíthatják a NEET csoport körét, attól függően, hogy milyen törvényeket alkalmaz az adott ország (Jancsák 2011). Nagy-Britanniában a fogalom magában foglalja a 16-24 éves korosztályt, mivel a tankötelezettség, akárcsak Magyarországon, 16 éves korig tart (Sissions and Jones, 2012; Ld. még: DCSF. 2009; Dwyer – Shaw 2013).

Japánban pedig a fogalom magába foglalja a 15 és 34 éves korosztályt, azokat a munkanélkülieket, akik nem háztartásbeliek, nincsenek beiratkozva valamilyen típusú iskolába, vagy munkájukhoz köthető képzésben nem vesznek részt és nem keresnek munkát (Rahman 2007).

A NEET csoport, mint arra fentebb már utaltam, nem egy homogén összetételű közösség (Audit Commission, 2010). A minél pontosabb fogalmi lehatárolás érdekében alapvető különbségek tehetők. A NEET-esek egyrészt nem azonosak a fiatal munkanélküliek csoportjával, még akkor sem, ha jelentős átfedés található közöttük. Ugyanakkor munkaerő-piaci kontextusban a NEET fogalma akár jelentősebben is változhat a különböző nemzetközi szervezetek megközelítésében (Elder 2015).

Másrészt szükséges megkülönböztetni a „nem-veszélyeztetett” (vagy „kevésbé veszélyeztetett”), valamint a „kifejezetten veszélyeztetett” tagokat a NEET csoporton belül, illetve ezek alcsoportjait.

A NEET csoporton belül kevésbé veszélyeztetett tagoknak tekinthetők azok a fiatalok, akik középiskolai tanulmányaikat befejezték, és sikeres felvételi vizsgát tettek egy felsőfokú intézménybe, s várják, hogy tanulmányaikat folytathassák. Ide sorolhatóak azok a személyek is, akik a középiskolai vagy a felsőfokú tanulmányaikat befejezték, sikeresen megpályáztak egy állást, s most abban az átmeneti időszakban NEET-esek, míg munkába

nem állnak. Továbbá ide tartoznak azok is – bár a magyarországi viszonyokat figyelembe véve számuk elenyésző lehet –, akik tanulmányaikat ugyan befejezték, de munkába még nem kívánnak állni, bár lenne lehetőségük, s ezt a tudatosan vállalt átmeneti időszakot például utazással egybekötött tapasztalatszerzéssel töltik.

Egy brit tanulmány részletes csoportbontást közölt az igazán veszélyeztetett NEET csoport körül (Coles et al. 2010). A szerzők a 16-18 éves korosztály rizikófaktorait sorolták fel, de úgy vélem, az általuk felsoroltak minden további nélkül alkalmazhatók a teljes NEET korcsoportra. Ezek szerint azok a NEET-be tartozó fiatalok különösen veszélyeztetettek, akik(nek):

1. szülei szegények és munkanélküliek,
2. deprivált körülmények között élnek és az átlagos iskolai teljesítményük alacsony volt,
3. gondozásra szorulnak,
4. fiatalon estek teherbe, vagy váltak szülővé,
5. fogyatékkal élők,
6. speciális oktatási igényeik vannak,
7. fiatalon arra kényszerülnek, hogy valamely családtagjukat gondozzák,
8. hajléktalanok,
9. mentális betegségben szenvednek,
10. drog- vagy alkohol-problémával küzdenek,
11. valamilyen jogsértő tevékenységet folytattak,
12. iskolakerülők, vagy valamilyen okból kizártak tanulmányuk folytatásából,
13. gyenge, vagy semmilyen képzettségük sincs 16 éves korukra,
14. tanulmányaikat végleg befejezték tankötelezettségi koruk után.

Az Európai Unió 2013-as munkaerő-piaci felmérése alapján a fenti kategóriákat már „csak” hétre redukálta, de ezek is nagymértékű hasonlóságokat mutatnak az említett felsorolással (Eurofound, 2016a).

1. visszatérők a munkaerő-piacra, vagy az oktatásba,
2. rövid ideig munkanélküliek,
3. tartósan munkanélküliek,
4. passzívok,
5. fogyatékkal élő fiatalok,
6. családi kötelezettségek (gondozás, ápolás) terhei alatt élők,
7. egyéb, a fenti hat kategóriába nem sorolható NEET-es.

Úgy vélem, a negyedik és az utolsó kategória igényelhet némi magyarázatot. A passzív NEET-esek („discouraged workers”) csoportjába azok a fiatalok tartoznak, akik már nem is keresnek munkalehetőségeket, mivel úgy gondolják, számukra nincsenek is lehetőségek. Ezt a csoportot veszélyeztetni talán leginkább a társadalmi kirekesztődés, illetve a folyamatos és tartós (akár egész életen át tartó) munkanélküliség (Eurofound, 2016a).

Az „*egyéb*” kategóriába tartozhatnak a már általam is korábban említett, kevésbé veszélyeztetett NEET csoport tagjai. Továbbá azok a fiatalok is, akik NEET-esek, de vállalnak önkéntesi munkákat (Eurofound, 2016a). Ugyanakkor ebbe a kategóriába tartoznak azok a fiatalok is, akik NEET-esek, de nem kerülnek be a szolgáltató rendszerek látóterébe, vagyis gyakorlatilag nem tudunk róluk semmit sem.

A veszélyeztetettségi fok megkülönböztethető továbbá még az időfaktor, az életkor és a nemek szerinti felosztás alapján is.

Kutatók állítása szerint nagyobb veszélyeztetettségnek van kitéve az a NEET-es személy, illetve nagyobb a valószínűsége annak, hogy hosszabb ideig marad ebben a csoportban az, aki hat hónapja, vagy annál hosszabb ideje NEET-es (Coles et al. 2010; ld. még: Audit Commission, 2010; Eurofound, 2016a).

Továbbá a kutatások azt bizonyítják, hogy a NEET csoporton belül az életkor növekedésével nő a tagok száma, valamint, hogy a férfiak aránya az összes korosztályban magasabb a nők arányánál. Jól szemlélteti ezt a megállapítást egy 2010-es brit kutatás eredménye, melyet 16-18 éves korosztályon mértek Angliában. Ez adatok szerint a 16 éves fiúk 6,3%-a, a 17 éves fiúk 9,5%-a, míg a 18 éves fiúk 17,7 %-a volt a NEET csoport tagja. A lányok esetében ez a szám ugyanebben a korosztályban a következőképpen változott: 3,9%-ról nőtt az arány 9,5%-ra, ami 18 éves korukra elérte a 15,3%-t (Coles et al. 2010).

Ugyanakkor feltételezhető, hogy az Európai Unióban ez a tendencia megváltozott. Bár az Unión belül is tartja magát még az a folyamat, hogy az életkor növekedésével nő a tagok száma is, ugyanakkor a legújabb kutatások azt állítják, hogy a fiatal nőknek nagyobb a valószínűsége, hogy NEET-essé váljanak (Eurofound, 2016a-b; Lásd még: OECD, 2016a).

1.2 Magyarországi NEET adatok

Az Eurostat adatai szerint Magyarországon a NEET populáció aránya a 15-24 éves korosztályon belül 2001 és 2012 között a következőképpen alakult: az adatok szerint 2001-ben hazánkban a NEET populáció 14,6 százalék volt, majd 2007-ig egy lassú, de folyamatos csökkenés figyelhető meg, s az arány 11,3 százalékig süllyedt vissza. Ezt követően azonban egy újabb emelkedés következett be, s 2012-ben az arány elérte a 14,7%-ot, vagyis egy tized százalékponttal haladta meg a kiindulási év adatait (European Commission, 2013).

A következő év Eurostat-adatai azonban már komolyabb növekedést mutattak hazánkban, ami szerint 2013-ban a NEET csoport aránya a teljes 15-24 éves korosztályban már 15,4 százalék (European Commission, 2014). Ez az arány 2,4%-kal volt magasabb, mint az Európai Unió átlag (European Commission, 2014).

A legfrissebb Eurostat adatok szerint a magyarországi NEET populáció jelentősen csökkent a korábbi évekhez képest, és 2015-ben az Európai Unió átlag (12%) alá esett, megközelítve ezzel a 2007-es átlagot (11,6%) (Eurostat, 2016a). Ez a számadat azonban, véleményem szerint, nem azt tükrözi elsősorban, hogy valóban csökkent volna a NEET-lét által veszélyeztetett fiatalok száma, csupán annyit, hogy jelentősen növekedett a fiatal, 25 év alatti közmunkások száma (Sánta 2016c), illetve a külföldön munkát vállaló fiatalok aránya.

Az OECD legfrissebb jelentése szerint a fiatalok legnagyobb része sohasem tapasztalja meg a NEET létet, ugyanakkor egyötödüket veszélyeztetni a tartós NEET létbe kerülés a tagállamokon belül (OECD, 2016b).

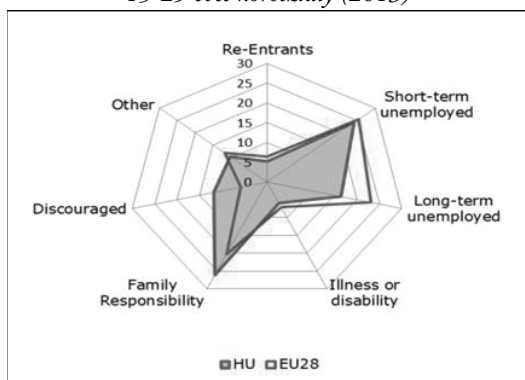
A szervezet is közölt NEET statisztikai adatokat tagországain belül Magyarországra lebontva (OECD, 2015). Az adatok 2005 és 2013 közötti időszakot mutatják, és itt már korcsoportos bontások is megfigyelhetők. Ezek szerint 2005 és 2013 között a 15-19 éves NEET korosztály aránya Magyarországon 6,42%-ról 5,95%-ra csökkent (OECD, 2015). Ugyanakkor a hazai 20-24 éves NEET populáció drámai növekedést mutat ebben az időszakban. A 2005-ben mért 18,93%-ról ez az arány 2013-ra 26,07%-ra növekedett (OECD, 2015). Vagyis, Magyarországon is megfigyelhető az a tendencia, hogy a 15-24 éves NEET csoporton

belül a fiatalabbak aránya jóval alacsonyabb, mint az idősebb korosztályba tartozóké.

A legfrissebb adatok is ezt tükrözik az OECD adatbázisából, bár a NEET populáció csökkenése itt is, akárcsak az Eurostat adatainál, megfigyelhető. 2014-ben a 15-19 éves NEET populáció 6,84% volt Magyarországon, s ez valamelyest 2015-re mérséklődött, 6,11%-ra. A 20-24 éves NEET korosztály a csökkenés ellenére továbbra is jelentősen magasabb, mint a fiatalabb korosztályé. 2014-ben mért OECD adatok szerint a NEET-es 20-24 éves populáció 20,59% volt, ami 2015-re 18,44%-ra mérséklődött (OECD, 2016a).

A magyarországi NEET csoport összetétele eltér az Európai Unió átlagosnak tekintett NEET felépítettségétől (Eurofound, 2016b). Követve a Eurofound (2016a) NEET-kategóriáit, az első ábra szemléletesen mutatja az eltérési pontokat.

1. ábra: A magyarországi NEET csoport összetétele, 15-29 éves korosztály (2013)

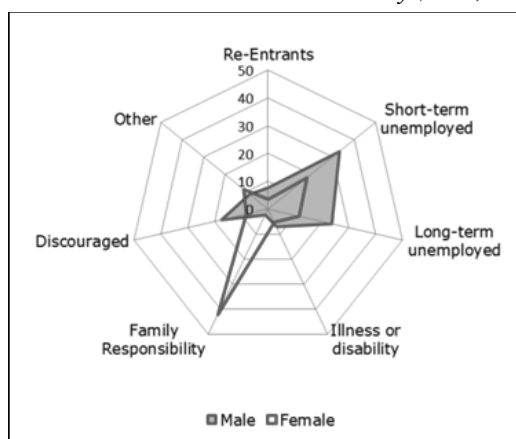

Forrás: Eurofound, 2016b. p. 37.

Az ábrán a 2013-as magyarországi viszonyokat látjuk, és a szervezet életkori kategorizálása szerint NEET-be a 15-29 éves korosztályt sorolja. E megközelítés szerint a NEET-esek legnagyobb populációját azok a fiatalok teszik ki, akik valamilyen családi kötelezettség miatt maradnak távol mind a munkaerő-piacról, mind pedig az oktatástól vagy képzéstől. Ez mintegy 26,2 %-át teszi ki a teljes NEET populációnak, mely jelentősen magasabb az Európai Unió átlagnál (20,3%). Ugyanakkor kifejezetten szembetűnő, hogy az úgynevezett „passzív” NEET-esek („Discouraged”), melyekről fentebb már említést tettem, 11,9 százalék, vagyis több mint a duplája az Európai Unió átlagnak (5,9%).

A következő ábra a magyarországi NEET populáción belüli nemek szerinti megoszlásokat ábrázolja. Érdekeség, hogy a korábbi brit kutatók (Coles et al. 2010; lásd még: Spielhofer et al. 2009; Sloman 2014), valamint saját kutatásom is (igaz csak szegedi mintára vonatkoztatva) azt mutatta (Sánta 2016b), hogy a férfiak többen vannak a NEET csoportban, mint a nők. Ugyanakkor a Eurofound legfrissebb kutatása szerint (2016a-b) ez az arány fordított irányban megváltozott.

2. ábra: A magyarországi NEET csoport felépítése nemek szerint, 15-29 éves korosztály (2013)

Forrás: Eurofound, 2016b. p. 38.

A magyarországi NEET csoport teljes létszámának mintegy 59,8%-át nők teszik ki. Továbbá az is megfigyelhető, hogy a férfi NEET-esek jelentős arányban a rövid ideig, illetve a tartósan munkanélküliek csoportját alkotják.

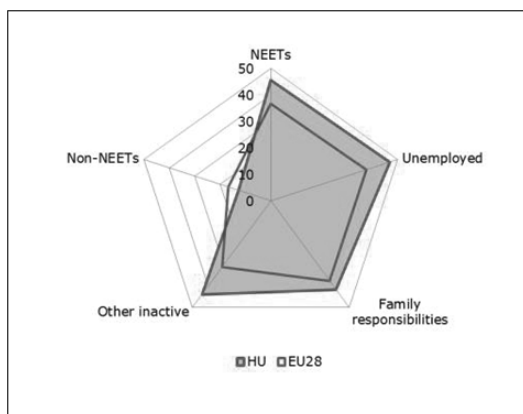
A tanulmány szerint a női NEET-esek kimagasló magyarországi arányát (42,2%) azok teszik ki, akik valamilyen családi kötelezettségnek tesznek eleget, s emiatt munkanélküliek, és sem az oktatási, sem pedig a képzési rendszereknek nem tagjai.

A kutatási eredmények közötti különbségeknek több oka is lehet. Egyrészt a korábban már említett adatok, melyek a férfi NEET populáció magasabb arányát támasztják alá, a 2010-es évekből, vagy korábbról származnak, s a tendencia időközben megváltozhatott. Bár ennek ellentmondani látszik, hogy Magyarországon jelenleg alacsonynak mondható a NEET-es fiatalok aránya összehasonlítva az Európai Unió átlagával. A csökkent létszámból azonban még nem következik, hogy a tendencia időközben nem fordulhatott meg. Más-

részt a Eurofound kutatásában a NEET-es fiatalok korösszetétele bővült (15-29 évesek), és ez az öt év már mutathat nemek közötti összetételváltást, ha a gyermekvállalást veszem alapul. Bár ezt további kutatásoknak kell majd bizonyítania. Végül, 2010 óta jelentősen növekedett Magyarországon a közmunkaprogramokban dolgozók létszáma, s ezzel együtt a 25 év alatti fiatalok száma is, ahol a férfiak aránya jelentősen magasabb, mint a nőké (Sánta 2016c).

A NEET-es fiatalok, helyzetükből adódóan, sokkal inkább kitéttek a társadalmi kirekesztődés veszélyeinek. A legfrissebb kutatások azt bizonyítják, hogy egy NEET-es fiatal számára három és félszer nagyobb a társadalmi kirekesztődés veszélye, mint egy NEM-NEET-es kortársáé (Eurofound, 2016b). A harmadik ábra azt mutatja be, hogy a fiatalok különböző csoportjainak mekkora a fenyegetettsége a társadalmi kirekesztődés lehetőségében.

3. ábra: A társadalmi kirekesztődés veszélye a magyar fiatalok körében, 15-29 éves korosztály (2013)

Forrás: Eurofound, 2016b. p. 38.

Az ábra szemléletesen mutatja be, hogy Magyarországon, a feltüntetett kategóriák szinte mindegyikében jelentősen magasabb a társadalmi kirekesztődés veszélye az Európai Unió átlagához képest. Az egyetlen kivétel, a fenti csoportosítás szerint, a NEM-NEET-es fiatalok közössége, akiket, feltételezhetően azért, mert van munkájuk, és/vagy az oktatásban, vagy valamely képzési rendszerben aktívak, jelentősen kisebb arányú veszély fenyegeti, hogy a magyar társadalom perifériájára kerülnek. Ebbe a csoportba tartozhatnak azok a 25 év alatti fiatalok is, akik egyre nagyobb számban vesznek részt a különböző közmunkaprogramokban.

Figyelemre méltó, hogy a NEET-es fiatalok visszailleszkedését támogató célzott programok előfeltétele, hogy a fiatal regisztráljon a lakóhelyéhez legközelebbi Foglalkoztatási Főosztálynál, mint álláskereső. Ugyanakkor, korábbi kutatásom a témában azt is bizonyította, hogy a szegedi NEET-es fiataloknak több mint a fele nem regisztrál, mint álláskereső a foglalkoztatási szervnél (Sánta 2016b). Ezt támasztja alá a Eurofound kutatása is (2016b), azt állítván, hogy 2013-ban a teljes magyar NEET populációnak csak 36,7%-a regisztrált, mint álláskereső a foglalkoztatási szerveknél, ami alatta marad az Európai Unió átlagnak. A regisztráltak között a rövid ideig (62,9%) és a tartósan munkanélküli NEET-es fiatalok (64,8%) aránya volt a legjelentősebb.

1.3 Közfoglalkoztatás és a NEET kapcsolata Magyarországon

A Központi Statisztikai Hivatal jelentése szerint 2015-ben a foglalkoztatottsági mutatókat a közfoglalkoztatásban dolgozók 52 ezer fővel emelték (A KSH jelenti, 2015). Ez azt jelentette, hogy a foglalkoztatottság növekedéséhez legjelentősebb mértékben a közfoglalkoztatásban dolgozók számának emelkedése járult hozzá.

Korábbi adatokat vizsgálva az is látszik, hogy a közfoglalkoztatásban a 25 év alatti fiatalok száma igen jelentős; 2014-ben 30,5 ezer fő volt, ami a teljes közfoglalkoztatottaknak mintegy a 17%-át tette ki. Továbbá a vizsgálatok azt is mutatják, hogy a fiatal közmunkások között nagyobb arányban vannak férfiak (19,2%), mint nők (14,4%), s közel a felének (49,2%) csak általános iskolai végzettsége van, vagy még ezzel sem rendelkezik (Sánta 2016c).

A közmunkaprogramokban dolgozó 25 év alatti fiatalok nagy aránya hívta fel a figyelmet arra a tendenciára, hogy Magyarországon egyre több család kényszerül arra, hogy gyermeküket a tankötelezettségi kor elérése után kivegyék az oktatásból és a helyi közmunkaprogramok felé irányítsák őket (G. Tóth 2015). Ez a kényszer pedig sok esetben anyagi természetű, főleg azokban a családokban, ahol mindkét szülő valamilyen oknál fogva elveszítette munkalehetőségét. Vagyis a helyzet jelenleg úgy tűnik, főleg kistelepüléseken, hogy a közmunkaprogramok konkurenciájává váltak az iskolának, az oktatásnak (Sánta 2016c). Szociális területeken dolgozó szakemberekkel folytatott beszélgetéseim

során azt tapasztaltam, hogy Szeged környéki kistérségeken is hasonlóan súlyos a helyzet. Van olyan 1400 lakosú kistérség a megyeszékhelytől nem messze, ahol a populáció mintegy 10%-a már a közmunkaprogramokban dolgozik, s ezek között jelentős számban van olyan fiatal, aki a tankötelezettségi korát elérve azonnal közmunkásnak állt. Sőt, kifejezetten komoly lehetőségként tekintenek a közmunkára, s a szakemberek állítása szerint, ezek a fiatalok úgy vélik, hogy ez a munkalehetőség *mindig* elérhető lesz számukra.

Tehát a közmunkaprogramokban dolgozó fiatalok munkaerő-piaci résztvevők, s bár általánosságban alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, nagymértékben fenyegeti őket a *függővé válás* lehetősége (Csoba – Krémer 2011; Székely 2015), többnyire nem szakképzett munkát végeznek, de nem sorolhatóak a NEET-esek közé, hiszen nem munkanélküliek; ezzel is hozzájárulva a nagyon alacsony, 4,9%-os munkanélküliségi rátához (KSH, munkanélküliségi adat, 2016). Többségük számára a közfoglalkoztatás „munka(csapda)” képzettség nélkül (Csoba – Krémer 2011; Sánta 2016c).

Ugyanakkor, ha ez a tevékenységi forma valamilyen oknál fogva megszűnik, a fiatal már komolyan veszélyezteti a NEET lét, s mint ahogyan fentebb már utaltam rá, minél idősebb a fiatal, annál elérhetlenebbé válik a visszaintegrálódás lehetősége vagy az oktatásba, vagy az elsődleges munkaerő-piacra. Vagyis, úgy vélem, a közmunkaprogramokban való részvétel a 25 év alatti fiatalok számára egy különösen veszélyes csapda. Fiatalon bekerülve bizonyos jobb lehetőségekkel kecsegtet, sőt még a kortárscsoport adta „biztonságot” is megteremtheti, s a „hasznos” elfoglaltság tudatában arra predesztinálja a fiatalot, hogy minél hosszabb ideig ebben a formában dolgozzon. Ha azonban, idővel ez a forma megszűnik, vagy már nem az adott fiatal a „kiválasztott”, sőt már nem is annyira fiatal, olyan NEET-essé válhat, akinek a re-integrációja vagy lehetetlen, vagy roppant nehézségekbe ütközik.

2.1 Szegedi NEET adatok

Egy korábbi kutatásomban már feltérképeztem a Szegeden élő NEET-es fiatalokra vonatkozó különböző adatokat (Sánta 2016b). Összevettem a Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálási adataiból leszármaztatható szegedi NEET-es fiatalok számarányát és iskolai végzettségét az ugyan-

ebben az évben készült Foglalkoztatási Főosztály szegedi NEET-es fiatalokra vonatkozó adataival. A következő táblázat ennek a munkának az összesített adatait mutatja be, amely mintegy bevezetője lesz a további vizsgálataimnak.

1. táblázat: Összefoglaló táblázat a szegedi NEET populációról nemek szerinti bontásban a KSH és a Foglalkoztatási Főosztály adatai alapján (fő/%)

A mintavételek időpontja	Férfi	Nő	Összesen
2011. okt. (KSH)	1037	914	1951
2011. dec. (MK)	462	402	864
Nem regisztrált/ Fő	575	512	1087
Nem regisztrált/%	55.45%	56.02%	55.72%

Adatok forrása: KSH és CSMKFF rendelkezésemre bocsátott adatbázisából; saját szerkesztés³²

A táblázat szemléletesen ábrázolja, hogy a 2011-es népszámlálási adatok szerint Szegeden a NEET csoport nagysága 1951 főt tett ki. Ez nemek szerinti megoszlásban: 1037 fő volt férfi közöttük, míg a nők létszáma kevesebb volt, 914 főt tett ki. Ugyan ebben az évben a Foglalkoztatási Főosztálynál jelentősen kevesebb, mindösszesen 864 fő regisztrált, mint NEET-es. Itt a nemek szerinti megoszlás: 462 férfi és 402 nő.

A nemek szerinti bontás alapján ugyanaz a tendencia figyelhető meg a két intézmény adatainak összehasonlításánál, mint az egyes szervezetek adatainak részletesebb elemzésénél. Vagyis a férfi NEET-esek létszáma magasabb a női NEET-esekénél. Megfigyelhető ez annak ellenére, hogy mind a város teljes lakosságára, mind pedig a szegedi teljes 15-24 éves korosztályra az a jellemző, hogy a férfiak létszáma alacsonyabb, mint a nőké. A legfrissebb Eurofound, Magyarországra vonatkozó, kutatása (2016b) azonban már ellentmondani látszik a 2011-es szegedi adatoknak, hiszen ebben a munkában már azt állítják, hogy a hazai fiatal nők nagyobb arányban NEET-esek, mint a férfiak.

A két adatközlő általi NEET csoportra vonatkozó adatok összehasonlításából kiderül, hogy

³² A nem regisztrált/% a 2011. októberi KSH adatokhoz viszonyítva értendőek.

1087 olyan 15-24 éves korosztályba tartozó fiatal élt Szegeden 2011-ben, akik nem dolgoztak, és sem az oktatási, sem pedig a képzési rendszernek nem voltak tagjai, vagyis NEET-esek, de nem regisztráltak, mint álláskeresők a Foglalkoztatási Főosztálynál. Ez azt jelenti, hogy az FF látóterébe 1087 NEET-es fiatal be sem került, róluk a számadatokon kívül gyakorlatilag nem tudunk semmit sem! Ez nemek szerinti bontásban 575 férfit és 512 nőt jelentett 2011-ben. Ennek alapvetően módszertani okai lehetnek, melyekre a következő egységben részletesebben is kitérek, valamint az is az okok közé sorolható, hogy számos olyan NEET-es fiatal élhet Szegeden, akik valamilyen oknál fogva nem regisztrálnak, mint álláskeresők a foglalkoztatási szervnél. Ennek magyarázataira további kutatásoknak kell választ adniuk.

2.2 A Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya adatainak elemzése

Az adatállományt a Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya által rendelkezésemre bocsátott adatbázisból állítottam össze. A Főosztály fogalmi rendszerében a munkanélküli helyett az álláskereső megnevezést használja. A kritériumok között e munka szempontjából legfontosabb, hogy az FF csak azokat tekinti álláskeresőknek, akik vele, mint állami foglalkoztatási szervvel együttműködnek, és őket ez a foglalkoztatási szerv nyilván is tartja (NFSZ). Vagyis a Foglalkoztatási Főosztály azokat a NEET-eseket tartja számon, akik

vele, mint foglalkoztatási szervvel együttműködnek, és ők a Főosztálynál regisztráltak, mint álláskeresők.

Ebből, és a fenti adatsorok összehasonlításából is következik, hogy a teljes szegedi NEET csoport aránya nagyobb a Foglalkoztatási Főosztály által regisztrált NEET csoport arányánál. Hiszen számos olyan fiatal élhet a városban, aki ugyan a NEET csoportba tartozik, de valamilyen oknál fogva nem regisztráltatja magát a hivatalos állami foglalkoztatási szervnél.

A Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának adatai annak szegedi kirendeltségéről származnak. A statisztikai adatok az adott év decemberére vonatkoznak. Vizsgálatomban 2009 és 2014 közötti időszakban elemeztem a szegedi regisztrált NEET-es fiatalok nemek, valamint kor szerinti megoszlásait.

Egy fontos eltérésre szükséges felhívnom a figyelmet a Főosztály adataival kapcsolatban. A szervezet nem 15-24 éves korcsoportban adta meg az adatokat a NEET-re vonatkozóan, hanem 18 év és alatta, 19 év, valamint 20-24 éves alcsoportokban. A munkatársakkal folytatott beszélgetésem szerint a 18 év és alatta korcsoport megközelítőleg a 17-18 évesek alcsoportját rejti magában. Tehát nem teljesen egzakt számadatokat tud prezentálni ez a kutatás, sőt csak a regisztrált szegedi NEET-eseket mutatja be, ugyanakkor a csoportbontások lehetőségét adnak tendenciák elemzésére.

A következő táblázat a regisztrált szegedi férfi NEET-esek korosztályok szerinti megoszlását mutatja be 2009 és 2014 közötti időszakban.

2. táblázat: Regisztrált szegedi férfi NEET-esek korosztályok szerinti megoszlása 2009 és 2014 között (fő)

Férfi	2009/Dec	2010/Dec	2011/Dec	2012/Dec	2013/Dec	2014/Dec
17-18	13	12	8	13	4	11
19	45	39	29	29	28	34
20-24	446	415	425	497	305	329
Összesen:	504	466	462	539	337	374

Adatok forrása: CSMKFF rendelkezésemre bocsátott adatbázisából; saját szerkesztés

Az adatok tanúsága szerint a szegedi férfi NEET-esek aránya 2009 és 2014 között folyamatos csökkenést mutat; ettől egyetlen év tért el, a 2012-es, amikor is a férfi NEET-esek létszáma nemcsak nőtt az előző évekhez képest, de egyben a legmagasabb arányt is mutatta a teljes vizsgált időszakban.

Korcsoportos megoszlásban látható, hogy a legfiatalabb korosztályban (17-18 évesek) vannak a legkevesebben, viszont egy igen jelentős növekedés figyelhető meg a legidősebb NEET-es korosztályon belül (20-24 évesek). Ez a szakadék még abban az esetben is nagyon jelentős, ha a két fiatalabb kor-

osztályt összeadom. A 2009 és 2014 közötti időszakban a 20 és 24 év közötti regisztrált NEET-es szegedi fiatal férfiak átlagosan mintegy kilencszer többen voltak, mint a 17-19 éves korosztályba tartozó szegedi NEET-es fiatal férfiak.

A harmadik táblázat a regisztrált szegedi női NEET-esek korosztályok szerinti megoszlását mutatja be a vizsgált időszakban.

3. táblázat: Regisztrált szegedi női NEET-esek korosztályok szerinti megoszlása 2009 és 2014 között (fő)

Nő	2009/Dec	2010/Dec	2011/Dec	2012/Dec	2013/Dec	2014/Dec
17-18	6	10	13	15	4	9
19	27	32	24	29	16	22
20-24	394	375	365	413	356	308
Összesen:	427	417	402	457	379	339

Adatok forrása: CSMKFF rendelkezésemre bocsátott adatbázisából; saját szerkesztés

Hasonlóan a férfi szegedi NEET-esek arányaihoz, a nők esetében is megfigyelhető egy csökkenési folyamat 2009 és 2014 között. Figyelemre méltó, hogy akárcsak a férfiaknál, a nők esetében is a 2012-es év produkál kiugró adatokat. Ebben az évben a Foglalkoztatási Főosztály adatbázisában szereplő regisztrált teljes szegedi női NEET-es populáció a legmagasabb (457 fő) összehasonlítva a többi év adataival. Azt, hogy valójában mi történhetett mind a NEET-es férfiak, mind pedig a nők körében, 2012-ben, azt további kutatásoknak kell kimutatnia.

A korcsoportok közötti bontásban szintén az a tendencia figyelhető meg, mint a férfiak esetében. A 20-24 éves korosztályba tartozó szegedi NEET-es nők aránya jelentősen magasabb, mint a fiatalabb korosztályba tartozóké. Hasonló módszertant követve, mint fentebb a férfiak esetében is, szintén megfigyelhető, hogy a két fiatalabb korosztályt ösz-

szefonva is arányuk jelentősen elmarad az idősebb korosztályétól. A vizsgált időszakban a 20-24 éves korosztályba tartozó regisztrált szegedi női NEET-esek átlagosan mintegy tizenegyszer többen voltak, mint az összevont fiatalabb korosztályba tartozó társaik. Ez az adat viszont azt mutatja, hogy bár a regisztrált NEET-es szegedi nők aránya a vizsgált időszakban összességében alacsonyabb, mint a férfiaké, de arányuk az idősebb korosztályban (20-24 évesek) jelentősebb növekedést mutat. S ez az adat már előre vetítheti, amennyiben ez országosan is megfigyelhető, a Eurofound (2016b) megállapításait a gender-váltás tekintetében.

S végül az utolsó táblázat 2009 és 2014 között a szegedi regisztrált NEET-es fiatalok korcsoportok szerinti megoszlását mutatja be a teljes populációra vetítve.

4. táblázat: Regisztrált szegedi NEET-esek korosztályok szerinti megoszlása 2009 és 2014 között (fő)

Férfi & Nő	2009/Dec	2010/Dec	2011/Dec	2012/Dec	2013/Dec	2014/Dec
17-18	19	22	21	28	8	20
19	72	71	53	58	44	56
20-24	840	790	790	910	664	637
Összesen	931	883	864	996	716	713

Adatok forrása: CSMKFF rendelkezésemre bocsátott adatbázisából; saját szerkesztés

A teljes regisztrált szegedi NEET-es populációt tekintve tehát megállapítható, hogy 2009 és 2014 között 218 fővel csökkent a fiatalok létszáma (23,42%). Ebben a csökkenési folyamatban azonban a 2012-es év kivételt képez, hiszen ebben az évben

nem csökkent a regisztrált szegedi NEET-es fiatalok létszáma, sőt 65 fővel összességében növekedett.

A korcsoportos bontások pedig korrelálnak az OECD adatsoraival (2015), vagyis a fiatalabb korosztályban (17-19 évesek) jelentősen kevesebb a

regisztrált szegedi NEET-es fiatal, mint az idősebb (20-24 éves) korosztályban. Ez jelentheti azt, hogy a 17 és 19 éves kor közötti fiatalok valamilyen oknál fogva még nem regisztráltak a szegedi munkaügyi szervnél, de jelentheti azt is, hogy e korosztályba tartozó fiatalok száma jelentősen kevesebb, mint az idősebb korosztályba tartozó társaiké. Ugyanakkor, a 20-24 éves korosztályba tartozó regisztrált szegedi NEET-es fiatalok száma jelentősen, a vizsgált időszak átlagát tekintve tízszeresen növekedett meg, ami egyrészt jelentheti a regisztrációs hajlandóság növekedését, vagy a számuk jelentős emelkedését. A fentebb már említett kutatások egyértelműen azt mutatják, hogy az idősebb korosztályban a NEET-es fiatalok létszáma kiugróan megnövekszik a fiatalabb korosztályhoz képest.

Továbbá a szegedi adatok részletesebb elemzése szintén alátámasztani látszik a legfrissebb kutatási eredményeket (Eurofound, 2016b), miszerint Magyarországon a női NEET-es fiatalok már veszélyeztetettebbek, mint az ugyanebbe a csoportba tartozó férfiak.

3. Összegzés

Ebben a munkában elsősorban azt vizsgáltam meg, hogy a Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya adatbázisában lévő regisztrált NEET-es fiatalok korcsoportos megoszlásai hogyan alakultak 2009 és 2014 közötti időszakban.

Az adatok tanúsága szerint a szegedi férfi NEET-esek aránya 2009 és 2014 között folyamatos csökkenést mutat; ettől egyetlen év tért el, a 2012-es, amikor is a férfi NEET-esek létszáma nemcsak nőtt az előző évekhez képest, de egyben a legmagasabb arányt is mutatta a teljes vizsgált időszakban.

Korcsoportos megoszlásban látható, hogy a legfiatalabb korosztályban (17-18 évesek) vannak a legkevesebben, viszont egy igen jelentős növekedés figyelhető meg a legidősebb NEET-es korosztályon belül (20-24 évesek). Ez a szakadék még abban az esetben is nagyon jelentős, ha a két fiatalabb korosztályt összevonom. A 2009 és 2014 közötti időszakban a 20 és 24 év közötti regisztrált NEET-es szegedi fiatal férfiak átlagosan mintegy kilencszer többen voltak, mint a 17-19 éves korosztályba tartozó szegedi NEET-es fiatal férfiak.

Hasonlóan a szegedi férfi NEET-esek arányaihoz, a nők esetében is megfigyelhető egy csökke-

nési folyamat 2009 és 2014 között. Figyelemre méltó, hogy akárcsak a férfiaknál, a nők esetében is a 2012-es év produkál kiugró adatokat. Ebben az évben a Foglalkoztatási Főosztály adatbázisában szereplő regisztrált teljes szegedi női NEET-es populáció a legmagasabb (457 fő) összehasonlítva a többi év adataival.

A korcsoportok közötti bontásban szintén az a tendencia figyelhető meg, mint a férfiak esetében. A 20-24 éves korosztályba tartozó szegedi NEET-es nők aránya jelentősen magasabb, mint a fiatalabb korosztályba tartozóké. Hasonló módszertant követve, mint a férfiak esetében, szintén megfigyelhető, hogy a két fiatalabb korosztályt összevonva arányuk jelentősen elmarad az idősebb korosztályétól. A vizsgált időszakban a 20-24 éves korosztályba tartozó regisztrált szegedi női NEET-esek átlagosan mintegy tizenegyszer többen voltak, mint az összevont fiatalabb korosztályba tartozó társaik. Ez az adat viszont azt mutatja, hogy bár a regisztrált NEET-es szegedi nők aránya a vizsgált időszakban összességében alacsonyabb, mint a férfiaké, de arányuk az idősebb korosztályban (20-24 évesek) jelentősebb növekedést mutat. S ez már előre vetíthető, amennyiben országosan is megfigyelhető, a Eurofound (2016b) megállapításait a gender-váltás tekintetében.

A teljes regisztrált szegedi NEET-es populációt tekintve tehát megállapítható, hogy 2009 és 2014 között 218 fővel csökkent a fiatalok létszáma (23,42%). Ebben a csökkenési folyamatban azonban a 2012-es év kivételt képez, hiszen ebben az évben nem csökkent a regisztrált szegedi NEET-es fiatalok létszáma, sőt 65 fővel összességében növekedett.

A korcsoportos bontások pedig korrelálnak az OECD adataival (2015), vagyis a fiatalabb korosztályban (17-19 évesek) jelentősen kevesebb a regisztrált szegedi NEET-es fiatal, mint az idősebb (20-24 éves) korosztályban. Ez jelentheti azt, hogy a 17 és 19 éves kor közötti fiatalok valamilyen oknál fogva még nem regisztráltak a szegedi munkaügyi szervnél, de jelentheti azt is, hogy e korosztályba tartozó fiatalok száma jelentősen kevesebb, mint az idősebb korosztályba tartozó társaiké. Ugyanakkor, a 20-24 éves korosztályba tartozó regisztrált szegedi NEET-es fiatalok száma jelentősen, a vizsgált időszak átlagát tekintve tízszeresen növekedett meg, ami egyrészt jelentheti a regisztrációs hajlandóság növekedését, vagy a számuk jelentős emelkedését. Az eddigi kutatások egyértelműen azt mutatják,

hogy az idősebb korosztályban a NEET-es fiatalok létszáma kiugróan megnövekszik a fiatalabb korosztályhoz képest.

Továbbá a szegedi adatok részletesebb elemzése szintén alátámasztani látszik a legfrissebb kutatási eredményeket (Eurofound, 2016b), miszerint Magyarországon a női NEET-es fiatalok már veszélyeztetettebbek, mint az ugyanebbe a csoportba tartozó férfiak. Feltételezéseim szerint, ennek egyik oka lehet, hogy mind a teljes populációban, mind pedig a 15-24 éves populációban a nők aránya magasabb, mint a férfiaké, s ez a különbség realizálódik a NEET-es populáción belül is 2016-ra. Ebben az esetben kérdés lehet, mindez miért nem mutatkozott meg korábban is az adatokban? Ennek talán oka lehet az, hogy a fiatal nőknek volt egy úgynevezett „kimenekülési” lehetősége a NEET létből, és egyben egy rendszeresebb legális jövedelemszerzésre: a gyermekvállalás. Ezt elképzelhetően még támogatta is a hagyományos nemi sztereotípiák megléte (Czibere – Csoba 2011). A gyermekvállalási hajlandóság, úgy tűnik, a fiatalok körében jelentősen csökken (Székely 2013), s ez mostanra talán begyűrűződött a NEET-es nők körébe is. Legalábbis azokéba, akik regisztráltak a munkaügyi szerveknél. Ennek a feltételezésnek ellentmondani látszik a Eurofound kutatási adata (2016a-b), miszerint azoknak a NEET-es nőknek a köre növekedett jelentősebben, akik valamilyen családi kötelezettségnek tesznek eleget. A kérdés persze az: mit tekintünk családi kötelezettségnek? Valamely idősebb, vagy éppen fogyatékkal élő családtag ápolását? Vagy esetleg egy új „jövevény” gondozását? Vagy továbbra is tartják magukat a NEET-es fiatalok körében, illetve azok egyes csoportjain belül is a hagyományos nemi sztereotípiák, a gyermekvállaláshoz kapcsolódó, a munkaerőpiacon megjelenő, diszkriminatív eljárások? (Czibere – Csoba 2011) Természetesen felmerül a kérdés: NEET-es kategóriába sorolhatjuk-e azt a fiatal nőt, aki gyermeket vállalt, s éppen ezáltal állami juttatásokban részesül, és (talán átmenetileg) inaktív? Ezekre a kérdésekre a különböző NEET-es alcsoportokon belüli mélyebb és átfogóbb kutatások adhatják meg a válaszokat.

A Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya adataiból kitűnik, hogy a szegedi regisztrált NEET-es fiatalok korosztályát nem az Európai Unió szerinti 15-24 éves korosztályban számolja, hanem összességében a 17-24 éves regisztrált NEET-es populációt adja meg. Továbbá a fenti elemzésemben az első korcsoport (17-19 évesek)

három évet ölel fel, míg az összehasonlításban szereplő idősebb (20-24 éves) korcsoport öt évet foglal magába. Tehát két év eltérés mindenképpen van az összehasonlított korcsoportok között.

Mindezeket, és a nemzetközi kutatásokat is figyelembe véve azonban úgy tűnik, minél hosszabb ideig NEET-es egy fiatal, annál nagyobb a veszélye, hogy NEET-es is marad (még ha később nem is ezzel az – akár diszkriminatívnak tekinthető – „címével” látjuk el), és ezzel együtt nő a társadalmi kirekesztődés kockázata. Vagyis, leegyszerűsítve ugyan, de valószínűsíthetően igaz: „*Ha tovább maradsz, beleszagasz!*”

Felhasznált szakirodalom

- Audit Commission 2010 *Against the odds. Re-engaging young people in education, employment or training*. Audit Commission Publishing Team, London.
- Barta N. – Csoba J. – Harmati K. – Hegyi L. 2016 „Útvesztő” Az iskolából lemorzsolódott 15-19 évesek mindennapjai. *Metszetek*, Vol. 5. No. 3:103-120.
- Chen, Yu-Wen 2009 *Once 'NEET', Always 'NEET'? Experiences of Employment and Unemployment of Youth Participating in a Job Training Program in Taiwan*. National Taiwan University. Elérhető: http://www.umdcipe.org/conferences/policy_exchanges/conf_papers/Papers/217.pdf [2016. 11. 20.]
- Coles, B. – Godfrey, Ch. – Keung, A. – Parrott S. – Bradshaw, J. 2010 *Estimating the life-time cost of NEET: 16-18 year olds not in Education, Employment or Training*. Department of Social Policy and Social Work and Department of Health Sciences. The University of York.
- Csoba J. – Krémer B. 2011 A foglalkoztatás átalakulása In Csoba J. szerk. *Munkaerő-piaci változások, leszakadó társadalmi csoportok*. Szociotéka. Debrecen. Elérhető: <http://mek.oszk.hu/11900/11933/11933.pdf> [2017. 02. 15]
- Czibere I. – Csoba J. 2011 A nők munkaerő-piaci hátrányai. In Csoba J. szerk. *Munkaerő-piaci változások, leszakadó társadalmi csoportok*. Szociotéka. Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszék.

- Department for Children, Schools and Families 2009 *Investing in Potential. Our Strategy to increase the proportion of 16-24 year olds in education, employment or training*. DCSF Publications. Nottingham.
- Dwyer, P. – Shaw, S. 2013 *An Introduction to Social Policy*. Sage Publications Ltd. London.
- Elder, S. 2015 *What does NEETs mean and why is the concept so easily misinterpreted?* International Labour Office. Elérhető: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_343153.pdf [2016. 12. 18.]
- Eurofound 2016a *Exploring the diversity of NEETs*. Publications Office of the European Union, Luxembourg. Elérhető: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2016/labour-market-social-policies/exploring-the-diversity-of-neets> [2016. 12. 18.]
- Eurofound 2016b *Exploring the diversity of NEETs: Country profiles*. Publications Office of the European Union, Luxembourg. Elérhető: http://www.ilssole24ore.com/pdf2010/Editrice/ILSOLE24ORE/ILSOLE24ORE/Online/_Oggetti_Embedded/Documenti/2016/07/14/giovani-lavoro-europa-dati.pdf [2016. 12. 18.]
- European Commission 2012 *EU Youth Report*. Publications Office of the European Union. Belgium.
- European Commission 2013 *Youth Unemployment* Elérhető: www.ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/21_youth_unemployment.pdf [2016. 11. 20.]
- European Commission 2014 *Youth Unemployment* Elérhető: http://www.ec.europa.eu/europe2020/pdf/22_youth_unemployment_02.pdf [2016. 11. 20.]
- Eurostat 2016 *Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates)*. Elérhető: <http://www.appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do#> [2016. 12. 16]
- G. Tóth I. 2015 *A közmunka csapdája: jönnek a fiatalok, és már nem szabadulnak*. HVG.hu Elérhető: http://hvg.hu/itthon/201550_abszurd_kozfoglalkoztatasi_fuggoseget_ozok [2015. 12. 13]
- House of Commons. Children, Schools and Families Committee. 2010 *Young people not in education, employment or training*. Eighth Report of Session 2009–10. House of Commons. The Stationery Office Limited. London.
- Jancsák Cs. 2011 Az ifjúságkutatás nemzetközi tendenciái. In Bauer Béla – Szabó Andrea szerk. *Arctalan (?) nemzedék: Ifjúság 2000–2010*. Budapest, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet (NCSSZI), 315-329.
- Jancsák Cs. 2013 *Ifjúsági korosztályok korszakváltásban*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó.
- Központi Statisztikai Hivatal 2015 *A KSH jelenti. Gazdaság és Társadalom. 2015. I–III. negyedév*. Budapest. Elérhető: <http://www.ksh.hu> [2016. 02. 04]
- Központi Statisztikai Hivatal 2016 Fontosabb adatok. Munkanélküliség. Elérhető: <https://www.ksh.hu/> [2016. 12. 15]
- Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat. *Fogalommagyarázat*. Elérhető: http://www.afsz.hu/fogalom_magyarazat [2015. 04. 09.]
- OECD 2015 *Youth not in employment, education or training (NEET)*. Elérhető: <https://data.oecd.org/youthinact/youth-not-in-education-or-employment-neet.htm> [2016. 12. 09.]
- OECD 2016a *Youth not in employment, education or training (NEET)*. Elérhető: <https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm> [2016. 12. 13.]
- OECD 2016b *Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators*. OECD Publishing, Paris. Elérhető: <http://www.dx.doi.org/10.1787/9789264261488-en> [2016. 12. 16.]
- Rahman, Kh. M. 2007 *NEETs' Challenge to Japan: Causes and Remedies*. Elérhető: http://diptokyo.org/doc/JS18_rahman.pdf [2016. 12. 15.]
- Sánta T. 2016a *Youngsters Who Are Not in Employment, Education or Training (About the NEET in a Hungarian Perspective)*. *Belvedere Meridionale*, Vol. 28. No. 2:120-131.
- Sánta T. 2016b *NEET-Kutatás – Szegedre vonatkozó statisztikai adatok tükrében*. In Jancsák Cs. – Krémer A. szerk. *Kisvárosi fiatalok, kisebbségek, új sebezhetőségek*. Európai Ifjúsági Kutató-, Szervezetfejlesztő és Kommunikációs Központ. Szeged, *Belvedere Meridionale*, 111-146.

- Sánta T. 2016c Fiatalköz munkások egyik lehetséges jövőképe(?) – avagy a magyar JWT. *Metszetek*. Vol. 5. No. 3:121-130.
- Sisson, P. – Jones, K. 2012 *Lost in transition? The changing labour market and young people not in employment, education or training*. The Work Foundation. Part of Lancaster University. London,
- Sloman, M. 2014 *A Black Paper on NEETs and Apprenticeship*. Elérhető: <http://www.trainingjournal.com> [2016. 11. 06.]
- Social Exclusion Unit 1999 *Bridging the Gap: New Opportunities for 16-18 Year Olds Not in Education, Employment or Training*. Elérhető: <http://webcitation.org/61D9JIX7d> [2016. 11. 10.]
- Spielhofer, Th. – Benton, T. – Evans, K. – Featherstone, G. – Golden, S. – Nelson, J. – Smith, P. 2009 *Increasing Participation: Understanding Young People who do not Participate in Education or Training at 16 and 17*. Department for Children, Schools and Families. National Foundation for Educational Research. DCSF Publications, Nottingham. Elérhető: <http://www.dera.ioe.ac.uk/11328/1/DCSF-RR072.pdf> [2015. 05. 30.]
- Székely L. 2015 *Az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-1895/2015. számú ügyben*. Elérhető: https://www.ajbh.hu/documents/10180/1957691/Jelent%C3%A9s+a+JNSZ+megyei+munka%C3%BCgyi+szervezet+vizsg%C3%A1lat%C3%A1r%C3%B3l+1895_2015/933dc3fe-c572-476a-ae8c-c0e80682d7d3?version=1.0 [2016. 02. 03]